

POZIV ZA POMOĆ NA OTKLANJANJU POSLJEDICA ZEMLJOTRESA U SR CRNOJ GORI

U cilju ostvarenja dugoročne stručne i naučno-tehničke pomoći na otklanjanju posledica zemljotresa u SR Crnoj Gori, saradnje i koordinacije na sagledavanju i iznalaženju rešenja za uspešno prevazilaženje postojećih teškoća i rešenja koja će garantovati trajnu sigurnost i bezbednost, podsticanja stvaralačke inicijative inženjera i tehničara, saveza i oblika društveno-stručnog okupljanja i djelovanja inženjera i tehničara, kao i saradnje sa drugim društvenim i stručnim organizacijama.

Koordinacioni odbor Saveza inženjera i tehničara Jugoslavije za pomoć na otklanjanju posledica zemljotresa u SR Crnoj Gori, u ime republičkih i pokrajinskih saveza, saveznih saveza i saveznih društava inženjera i tehničara, upućuje poziv:

Inženjeri i tehničari

— Katastrofalni zemljotres na širokom području SR Crne Gore, uništio je ili oštetio mnoge stambene, privredne i industrijske objekte, saobraćajne i kulturno-istorijske spomenike, odneo mnoge živote i naneo ogromne i neprocjenjive štete;

— Brojni inženjeri i tehničari, bili su među onima koji su pružili prvu i neophodnu pomoć, u radnim i drugim organizacijama udruženog rada, društva inženjera i tehničara ili pojedinci bili su najčešće inicijatori ili zaduženi za ostvarenje konkretne prve pomoći;

— Brojni su primeri požrtvovanja, zalaganja i solidarnosti radnih ljudi i građana, inženjera i tehničara iz svih naših socijalističkih republika i pokrajina, čime je još jedanput potvrđena naša nerazrušiva solidarnost, bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti.

Inženjeri i tehničari

— kao nerazdvojni deo radničke klase, iskazali smo se i potvrdili u godinama udarničkog pregalaštva, u ostvarivanju ukupnog našeg razvoja i progressa, u spremnosti da se stalno doprinosi dinamičnoj i stabilnijoj izgradnji i ostvarivanju najraznovrsnijih aktivnosti u frontu organizovanih i stvaralačkih socijalističkih snaga,

— sa istim osećanjem ali većim znanjem i iskustvom, savremenijom tehnologijom, opremljenijim naučnim institutima i fakultetima, stručnijim i brojnijim kadrovima, spremni smo i sposobni da se trajno stručno angažujemo na otklanjanju posledica zemljotresa u Crnoj Gori.

Neophodno je

— da svi savezi i društva inženjera i tehničara sagledaju mogućnosti i oblike dugoročne stručne i naučno-tehničke pomoći;

— da u okviru društava inženjera i tehničara i oblika delovanja u radnim i drugim organizacijama udruženog rada, institutima i fakultetima, naseljima i gradovima, iniciraju i razmotre predloge i rešenja za otklanjanje posledica zemljotresa i rešenja trajne sigurnosti i bezbednosti;

— da ostvare koordinaciju i suradnju sa odborima u republičkim i pokrajinskim savezima inženjera i tehničara i preko njih sa štabovima civilne zaštite i Republičkim štabom u SR Crnoj Gori;

— da na naučnim i stručnim skupovima koji su u pripremi, razmotre uzroke i posledice i ukažu na rešenje pomoći i saradnje, da iniciraju zajedničke naučne i stručne razgovore po pitanjima i predlozima koji će doprineti bržem prevazilaženju postojećeg stanja, da ukažu na rešenja zajedničke akcije i koordinacije;

— savezi i društva inženjera i tehničara treba da ostvare saradnju i koordinaciju sa ostalim stručnjacima i specialistima, sa društvenim i naučnim organizacijama i udruženjima, kako bi angažovanje i pomoć bila konkretna i efikasna.

Savezi i društva inženjera i tehničara

Inženjeri i tehničari

Oblici saradnje i angažovanja, pored ostalih, mogu biti:

— učešće u izradi predloga programa stručnih radova i istraživanja, programa mera i aktivnosti potrebnih za donošenje odluka u vezi sa obnovom i izgradnjom, kao i predlaganje institucija i pojedinaca kojima bi nadležni organi mogli poveriti izvršavanje pojedinih zadataka iz tog programa;

— razmatranje stručnih predloga pojedinaca i organizacija koje bi oni podnosili samoinicijativno ili na zahtev nadležnih organa i davanja mišljenja po istima;

— predlaganje mera za koordinaciju stručnih aktivnosti;

— davanje i razmatranje predloga za stručnu i naučno-tehničku pomoć iz inostranstva;

— razmatranje predloga za korišćenje inostranog i sopstvenog iskustva u urbanističkom rešavanju i gradnji na trusnim terenima i projektovanje objekata uz primenu odgovarajućih konstruktivnih sistema i materijala;

— učešće u postavljanju opštih koncepcija obnove i izgradnje; učešće u izradi predloga programa za izradu regionalnih prostornih planova i generalnih urbanističkih planova;

— učešće u razmatranju pitanja i rada iz oblasti: geologije, geofizike, inženjerske geologije, hidrogeologije i geomehanike, seizmologije, geodezije, hidrotehnike, vodoprivrede, poljoprivrede i melioracije, saobraćaja i veza, energetike, urbanističkog i arhitektonskog projektovanja, planiranja i programiranja, izbora materijala, konstruktivnih sistema i tehnologije građenja, utvrđivanje optimalnih uslova za programiranje izgradnje stambenih, javnih i pratećih objekata, programiranje i izgradnja gradskih mreža komunalnih objekata, uređaja i instalacija;

— predlaganje radnih organizacija za izradu raznih predloga, analiza, studija i idejnih rešenja i učešće u stručnom ocenjivanju istih, i sl.

Republički i pokrajinski savezi, savezni savezi i savezna društva inženjera i tehničara, organizovani u Savezu inženjera i tehničara Jugoslavije, imaju učlanjene i angažovane desetine hiljada inženjera i tehničara i drugih stručnjaka, koji se nalaze na najraznovrsnijim poslovima i zadacima u svim mestima Jugoslavije koji su sve više nosioci društveno-političkih i društvenih obaveza od mesne zajednice i osnovne organizacije udruženog rada do federacije i međunarodnih organa i organizacija, koji su organizatori proizvodnje, projektanti, istraživači, pedagozi, itd. čije je angažovanje i pomoć na otklanjanju posledica zemljotresa u SR Crnoj Gori neophodna i dragocena. Zato je Koordinacioni odbor Saveza inženjera i tehničara Jugoslavije odlučio da uputi ovaj poziv svim inženjerima i tehničarima, svim savezima i društvima da se svesrdno, savesno, organizovano i dugoročno založe za stručnu pomoć i izvršenje zadataka iz zajedničkih i dogovorenih programa.

Koordinacioni odbor SITJ za pomoć na
otklanjanju posledica zemljotresa u SR Crnoj
Gori

DR. ING. H. C. EDUARD RITTER VON OREL-POVODOM 100. GODIŠNJICE ROĐENJA

Povodom 100-te godišnjice rođenja Eduarda ORELA, pronalazača stereoautografa, Geodetski institut univerziteta u Grazu izdao je prigodnu publikaciju pod naslovom:

Dr. Ing. h. c. Eduard Ritter von OREL, dem Erfinder des Stereoautographen zum 100. Geburtstag, od autora Franza Allmera* dipl. ing., geodetskog inspektora za Štajersku i Korušku u Grazu.

5. studenog 1877. godine rođen je Eduard Orel u dvorcu Miramare u Trstu, kao sin kapetana i ondašnjeg upravitelja otoka Lokruma kod Dubrovnika, i polarnog istraživača u poznatoj artičkoj ekspediciji iz godina 1872—1874.

U knjizi koja je sadržajem vrlo privlačna, opisuje se životopis ovog vrijednog pionira fotogrametrije, možemo reći, i današnje suvremene geodezije.

Sa svojih 27 godina, Orel je već tada kao priznati geodetski vojni stručnjak praktički shvatio, da fotografiranje i fotografija nije samo slikanje, razvijanje i kopiranje slika, već da one mogu korisno služiti i kao sredstvo za izmjeru pojedinih točaka i linija.

1902. godine, Carl Pulfrich, kao suradnik tvrtke Zeiss u Jeni, izgradio je prvi stereokomparator, stroj kojima se moglo očitavati mjerne veličine s pojedinih stereoparova, na osnovi takvih podataka kartirati plan ili kartu.

To je bila polazna točka Orelvog kasnijeg uspjeha. Trebala se samo roditi pomisao, da se Pulfrichovom stereokomparatoru, koji je već imao upravljačke kotačiće za vođenje »markice«, doda sistem posebnih lineala, kojima bi se »putovanje mjerne markice po stereomodelu, prenijelo na papir. Trebalo je numeričko rješenje prenijeti na mehanički sistem, i tako se rodio prvi stereoinstrument. Ideja je bila naizgled jednostavna, ali za tadanje tehničke izvedbene mogućnosti, bila je teško izvodiva.

Rješivši sve konstruktivne probleme, koji nisu bili mali ni beznačajni, prvi stereoautograf težio je 1700 kg i stajao je današnjih 5,5 mil. novih dinara. Bilo je to u 1911. godini.

Od ideje koja se rodila 1907. god. pa do prvog korisnog i praktički upotrebljivog stereoautografa, prošlo je četiri godine. Za to vrijeme izrađeno je nekoliko boljih modela.

Za taj pronalazak austrijska je vlada Orela odlikovala posebnim ordenom za zasluge. Vrijedno je napomenuti da je Orel bio osnivač prvog austrijskog Društva za fotogrametriju, koje je u vrijeme svojeg nastanka, bilo prvo i jedino u svijetu.

1938. godine, na Internacionalnom kongresu za fotogrametriju, koji je održan u Rimu, Dr. ing. h. c. Orel, proglašen je za prvog počasnog člana.

U kasnim jesenskim danima 1940. godine, pri ribolovu u jednom planinskom potoku, Orel je pao u hladnu vodu i zadobio tešku upalu pluća, od koje 24. 10. 1940 umro.

Imenom Orel, fotogrametrija je vrlo zadužena. Dio njezine povijesti vezano je uz njega kao pronalazača.

Kroz ovu knjigu, autor nas upoznaje sa životom ovog znanstvenika na vrlo zanimljiv način. Poučnim i jednostavnim jezikom, autor posebno lijepo i prihvatljivo obrazlaže, za laika lagano shvatljivo, osnovni pojam fotogrametrije-stereoskopsko viđenje.

Vrijedna je i poučna ova knjiga, posebno za nas geodete i bilo bi lijepo kada bi ovakvih životopisa o našim znamenitim geodetskim prethodnicima bilo još više.

Marijan BOŽIČNIK dipl. ing.

* Franz Allmer nedavno je posjetio rodnu kuću Jurija barona VEGE, rođenog 1754. u Zagorici kod Moravča, radi izrade njegovog životopisa, kao poznatog matematičara i autora nama dobro poznatih logaritamskih tablica sa 7 i 10 mjesta.

OSVRT NA JEDNU KRITIKU

U Geodetskom listu br. 10—20 1978. objavljen je članak pukovnika Nikole Rađoševića, pod nazivom »Osvrt na jednu kartu«. Autor je pored uvoda i izvesnih objašnjenja kao i kratak opis o »Kamping-karti Jugoslavije« koja je poslužila kao ilustracija uz nedeljni dodatak »Politike« od 16. 07. 1978.

Da vidimo na što autor članka ukazuje i sa čime se ne slaže u navedenoj karti. Pored napred iznetog on kaže: »1. Da su za sastavljanje karte korišćeni zastareli podaci; 2. Da je karta puna raznih grešaka; 3. Da je ona skroz nemarno urađena i 4. Odštampana je bez ikakve kontrole.

Da bi čitaocima ovoga članka bilo jasnije, moramo dati neka objašnjenja. Pre svega priložena karta uz nedeljni dodatak »Politike« imala je zadatak da pokaže samo, gde se nalaze kampovi o kojima se detaljno govori u tabelarnim pregledima, tj. da se pomoću kvadratne mreže korisnik kampinga pobliže orijentiše gdje se nalazi kamp, za koji je zainteresiran. Ali, da ova karta ne bi bila suviše prazna i šematska, na karti su prikazane i važnije reke, putevi, banje aerodromi pruge i dr. Da bi se korisnici kampinga bolje orijentisali, mogu koristiti pri ovome neku detaljniju auto-(kamping) kartu. Ova, nazovimo atlasna karta, nije pretendovala da bude geometrijski tačna, niti joj to razmer dozvoljava, već da u izvesnom smislu bude geografski verna u odnosu na namenu ove karte. Ona nije ni vojna, ni politička ni fizička, ni hidrografska, ni putna, ni železnička itd.

Navedeni dodatak, pa samim tim i karta, štampa se u dubokoj štampi na novinskom papiru lošijeg kvaliteta. Crtež se prenosi preko opal-filmova na bakarne cilindre. Kadrovi koji rade na pripremi karte u »Politici« nisu dovoljno verzirani za izradu i pripremu karata, pošto »Politika« nije kartografska kuća. Štampa se vrši u rotaciji, gde se za jedan minut otisne oko 250 primeraka. Tehnologija ovakvih priloga ne omogućava dobijanje probnih otisaka u boji radi kontrole i označavanja primedbi, kao i naknadnih ispravaka, jer bi to u mnogome poskupljivalo proces rada. Iz napred iznetog ne može se očekivati željeni kvalitet crteža, njegova tačnost u smislu pasovanja boja i tome slično.

Napred izneti podaci treba da pokažu čitaocima da li je pisac članka imao u vidu ove činjenice, kada je davao kritički osvrt na ovakvu »kamping-kartu«. Zato ćemo se pojedinačno osvrnuti na svaki element karte na koje autor članka ukazuje.

1. Reč je o reljefu prikazanom senčenjem. Reljef na ovoj karti samo informativno pokazuje reljefnost, da ne bi bila ravna površina karte. Tačno je da reljef nije odštampan finim i nežnim tonovima i da njegova ujednačenost nije adekvatnog inteziteta na pojedinim teritorijama Jugoslavije. Međutim, ovo je stvar tehnološke pripreme u izdavačkoj kući.

Autor članka navodi dalje, da su na karti date starije visine upoređujući te visine sa Malom Geografskom kartom razmera 1 : 1.500 000 izdanja Vojnogeografskog instituta, 1970, navodeći da se Korab razlikuje za 11 metara, Avala za 5 itd. Nažalost, svi ovi podaci koje autor članka navodi ne nalaze se na kartama u enciklopedijama, geografskim i školskim atlasima, pojedinačnim zidnim kartama i sl. Ne znamo kome da verujemo? Ako neka kuća ili pojedinac raspolažu sa nekim novim podacima o visinama pojedinih naših planina to bi trebalo znati zvanično, da bi ih sve kartografske i druge ustanove koristile kao takva, i da naši školski udžbenici, atlasi, enciklopedije i sl. ne opšte sa pogrešnim podacima.*

2. Reč je o rekama na karti. Tačno je da je naziv »Sutjeska« pogrešno lociran na reku Cehotinu (Čotinu ili Ceotinu) i da to korektura nije uočila.

Autor se posebno osvrnuo na reku Čazmu (Česmu) pritoku Lonje, koja je po njegovom mišljenju data pogrešno, jer treba da stoji »Česma«. Tačno je da se na kartama nekih izdanja u atlasima, udžbenicima i sl. nalazi i jedan i drugi naziv. Autor je na 19 redova objašnjavao da je naziv pogrešan. Moguće je da je tačno? Ali u mnogim kartama u atlasima, enciklopedijama, pojedinačnim zidnim kartama i sl. stoji naziv »Čazma«. Mnogi nastavnici i profesori objašnjavaju da je to naziv »Čazma«.

* U globusu br. 10 publikaciji Srpskog geografskog društva izd. 1979. objavljen je rad Miloša Stepanova, pod nazivom »Nazivi i visine planina i usamljenih uzvišenja u Jugoslaviji«, gde autor bazira svoje podatke isključivo na novom posleratnom premeru Vojnogeografskog instituta.

Negdje stoji »Čazma« a u zagradi na karti i »Česma«? Međutim, ako je ovaj naziv stvarno pogrešan na mnogim našim izdanjima onda je autor mogao to ukazati na jednoj važnijoj karti, atlasima, ili kartama naših enciklopedija, koje služe kao sve-znanje, gde podaci treba da su verodostojni i strogo tačni?

3. Reč je o položaju naseljenih mesta u odnosu na puteve. Autor članka je išao čak dotle da sitničari i ukazuje da li je kružić za naseljeno mesto sa leve ili desne strane, posmatrajući to kao da se ovde radi o karti krupnog razmera. Nije hteo da shvati da se radi o sitnorazmernoj-atlasnoj karti. Autor nije hteo ili nije znao da vidi da li postoji međusobno pasovanje boja pojedinih elemenata karte, pa prema tome puteva i kružića.

4. Reč je o prometnicama. Autor članka kaže: »putevi su dati bez ikakvog reda i sistema, samo eto da se nađu na njoj i oni, pa makar to bilo i bez logičnih veza«. Tačno je da ima na karti nekoliko puteva gde posle brisanja kružića nisu spojeni. A da li je to za ovakvu kartu bitno? Međutim, nije nam jasno zašto autor članka navodi da neki putevi nisu dati tačno kao na pr. Tetov-Gostivar-Mavrovo, ili Majdanpek-Bor? Prema podacima sa kojima se raspolaže ti putevi su dati geografski verno. Autor članka navodi da se ne vidi kuda vode putevi od Pančeva na istok? Međutim, baš obratno sa karte se jasno vidi kuda vode putevi od Pančeva, — Vršac, Belu Crkvu i Smederevo.

Autor takođe navodi da su putevi dati bez ikakvog sistema? Međutim baš obratno. Putevi su dati po nekom sistemu a to je: po značaju (auto-putevi i međunarodni putevi) a zatim i po vrsti kolovoza (putevi sa savremenim kolovozom i makadamski), što se sve vidi i u legendi. Izgleda da autor članka nije želeo ili nije hteo da protumači legendu na karti?

Autor takođe navodi da je na »kamping-karti« prikazana pruga Titovo Užice—Višegrad, koja više ne postoji, kako on kaže. To nije tačno. Pruge uzanog koloseka Priboj—Sarajevo i Međeđa—Višegrad ukinute su za putnički saobraćaj 1. 08. 1978., prema obaveštenju generalnog direktora ZTP Sarajevo. Prema ovome autor karte nije mogao da predviđa unapred šta će se dogoditi sa prugama, jer je dodatak predat »Politici« početkom maja iste godine.

Autor članka takođe navodi da je bez ikakvog razloga izostavljen granični prelaz na putu Subotica—Kelebija. I za ovo autor članka nije u pravu. Prema priručniku za turističko-informativnu službu Turističkog saveza Jugoslavije, izd. 1978. na str. 115, pod nazivom »Granični putni prelazi« ne nalazi se da je taj granični prelaz bio otvoren.

Nadalje, autor članka posebno kritikuje specijalni sadržaj »kamping-karte«, tj. kampove i da je tu napravljena, kako on kaže »prava zbrka«. Međutim, moramo da naglasimo, da je ova karta poslužila uz tabelarni pregled o kampovima kao pobliza orijentacija, gde se koji kamp nalazi. Ali karta je dala i više od toga. Na njoj je pokazano i pored kojih mesta ima kampova, jer su prikazana skoro sva mesta gde se nalaze kampovi. Pokazati na karti da li je neki kamp sa donje ili gornje strane kružića, (znaka za naseljeno mesto) nije bilo u zadatku ove karte, a niti je to svaki put moguće u odnosu na razmer karte. Prema ovome treba imati poverenja u ovu kartu, a ne obratno, kako autor članka kaže. Tačno je da je greškom mesto Radovići i njegov kamp pogrešno lociran na mesto kod sela Radanovići, jer autor i lično dobro poznaje dotični kraj našeg Jadrana.

Što se tiče nekih drugih pitanja koje navodi autor članka kao što su: pitanje celishodnosti izbora uslovnog znaka za kampove, klasifikacije kampove po kategorijama na karti i da li su dati na karti svi kampovi koji zadovoljavaju usvojene kriterije i dr. mogao bi se dati sledeći odgovor:

Pitanje celishodnosti izbora uslovnog znaka. To je stvar autora karte a u legendi je dato objašnjenje za kamp, koji i liči na podignuti kamp.

Pitanje klasifikacije kampove po kategorijama na samoj karti. Ovo pitanje nije zahtevao naručilac karte, jer je to dato u tabelarnim pregledima u rubrici pod br. 3.

Pitanje da li su dati na karti svi kampovi koji odgovaraju usvojenim kriterijima. Ovo pitanje autor članka treba da postavi Auto moto savezu Jugoslavije, koji svake godine prikuplja podatke o kampovima u našoj zemlji i objavljuje ih na nekoliko jezika.

Moglo bi se odgovarati i na još neka pitanja iz autorovoga članka, ali bi nas to odvelo suviše daleko i ne bi imalo svoga cilja.

Na kraju kao zaključak autor članka kaže: »Cilj je bio pružiti toliko podataka koliko je najnužnije da se stvori određeni sud o »kamping-karti« a on bi se na kraju sveo na to da ona NE MOŽE odgovoriti svojoj nameni«.

Nismo uvereni, na bazi napred iznetih činjenica, da bi ovakav zaključak o navedenoj karti mogao biti? Autor članka se nije ni jednog momenta pitao, da li je itko od 250 000 čitalaca, koji su kupili kamping »Politike« bio nezadovoljan? Da li su pisali dobre li loše kritike? Nije nam jasno, da ovakav sud može dati o jednoj informativnoj karti, koja je služila uz jedan tekst, i koja je mnogo koristila svima onima koji su želeli kampovati. Ako im ona nije bila dobra i korisna, imali su dovoljno mogućnosti da je kritikuju i daju svoje primedbe. Njima je ceo dodatak bio vrlo koristan i dobro došao, kao nešto čega nije bilo na tržištu.

Autor na kraju poziva naše stručne organizacije i udruženja da se bore za napredak u kartografiji, a protiv ovakvih karata.

Mnogo više bi doprinelo svima nama, kojima je stalo do napretka, usavršavanja tehnike i tehnologije izrade, pripreme i štampanja karata, njihove tačnosti, vernosti i kvaliteta, da je autor članka Nikola Radošević dao kritiku na mnoga naša kartografska izdanja, (geografske, školske i druge atlase, razne školske karte, karte u udžbenicima geografije, karte u enciklopedijama i slično). Ovde bi trebalo ukazati na razne netačnosti i nedoslednosti kod naziva, visina i drugih elemenata na našim kartama, da bi ova izdanja bila na potrebnoj visini.

Živojin Janković

GEODETSKA INVESTICIONO—TEHNIČKA DOKUMENTACIJA

1. POSTAVKE

Investiciono tehnička dokumentacija objekta, u principu, mora da ima građevinski, geodetski, geološki, mašinski deo, odnosno delove onih struka koje učestvuju u projektovanju i građenju objekta.

Svaki deo investiciono-tehničke dokumentacije mora biti urađen i tehnički kontrolisan u svemu kako to propisuje Zakon o izgradnji investicionih objekata (»Sl. glasnik SRS« br. 25/73, 31/74, 28/76, 6/77 i 30/77). Svaki deo investiciono tehničke dokumentacije mora da ima odgovornog projektanta odgovarajuće struku, koji mora da ispunjava uslove propisane Zakonom o izgradnji investicionih objekata. To isto važi i za unutrašnju kontrolu i tehničku kontrolu.

Zakon o izgradnji investicionih objekata ravnopravno tretira sve struke koje učestvuju u projektovanju i građenju objekta. Članom 15. Zakona o izgradnji investicionih objekata, propisuje se da investiciono-tehnička dokumentacija mora da bude potpuna i kompletna.

U knjizi »Komentar Zakona o izgradnji investicionih objekata SR Srbije« koju je izdao Savez građevinskih inženjera i tehničara SR Srbije, pored ostalog, daje se i tumačenje člana 15. Zakona o izgradnji investicionih objekata, koje glasi:

»Tehnička dokumentacija je ispravna i potpuna:

1. Ako sadrži sve projekte i planove, s obzirom na vrstu radova, na osnovu kojih se može nesmetano pristupiti izgradnji,
2. Ako sadrži sve projekte ili planove, s obzirom na vrstu objekta, na osnovu kojih se može izvršiti ugrađivanje i montaža postrojenja, uređaja i opreme;
3. Ako je izrađena u skladu sa članom 20. ...«

Za objekat za koji se radi građevinski deo investiciono-tehničke dokumentacije obavezno mora da se radi i geodetski deo investiciono-tehničke dokumentacije. Potrebe savremenog građenja zahtevaju efikasnost, tačnost i brzinu. To bez geodetskog dela investiciono-tehničke dokumentacije nije moguće. Prema tome mora Geodezija

da ima fazu projektovanja. Bez geodetskog dela investiciono-tehničke dokumentacije ne može da se izvrši geodetsko uvođenje izvođača u posao, ne može da se vrši obeležavanje, ne može da se vrši geodetski nadzor, jednom rečju, ne može da se gradi objekat.

Ovde se naglašava da geodetski deo investiciono-tehničke dokumentacije mora da postoji bez obzira koliki je i kakav objekat bez obzira kolika se tačnost za građenje traži.

Na osnovu ugovora br 5563/3 od 12. novembra 1966. godine, zaključenog između Zajednice jugoslavenske elektro-privrede iz Beograda i »Energoprojekt«-a iz Beograda, kao nosioca posla, sa »Elektroprojekto«-om iz Zagreba i Ljubljane i »Energoinvest«-om iz Sarajeva, kao kooperanata, izrađena je studija: »Sadržaj i komentar idejnog i glavnog projekta hidroelektrane.«

Ova publikacija tretira geodetski deo investiciono tehničke dokumentacije na isti način kako je to u ovom dopisu izloženo.

2. SADRŽAJ PUBLIKACIJE

2.1. Specifikacija

- 2.1.1. Geodetska mreža YXH
- 2.1.2. Geodezija za fazu projektovanja
- 2.1.3. Geodezija za fazu građenja
- 2.1.4. Eksproprijacija, geodetski deo
- 2.1.5. Osmatranje

2.2. Konceptija

- 2.2.1. Geodezija navedena u tački 2.1. rešava se sledećom geodetskom investiciono-tehničkom dokumentacijom
  - 2.2.1.1. Projekat geodetske mreže YXH
  - 2.2.1.2. Tehnička kontrola projekta navedenog u tački 2.2.1.1.
  - 2.2.1.3. Realizacija projekta navedenog u tački 2.2.1.1.
Prezentacija
  - 2.2.1.4. Projekat geodetskih radova za fazu projektovanja
  - 2.2.1.5. Tehnička kontrola projekta navedenog u tački 2.2.1.4.
  - 2.2.1.6. Realizacija projekta navedenog u tački 2.2.1.4.
Prezentacija.
  - 2.2.1.7. Projekat obeležavanja
  - 2.2.1.8. Tehnička kontrola projekta navedenog u tački 2.2.1.7.
  - 2.2.1.9. Realizacija projekta navedenog u tački 2.2.1.7.
Prezentacija
  - 2.2.1.10. Idejni projekt eksproprijacije
  - 2.2.1.11. Glavni projekat eksproprijacije
  - 2.2.1.12. Projekat osmatranja
  - 2.2.1.13. Tehnička kontrola projekta navedenog u tački 2.2.1.12.
  - 2.2.1.14. Realizacija projekta navedenog u tački 2.2.1.12.
Prezentacija
- 2.2.2. Ovo je konceptija jedina i prava, koja je u skladu sa Zakonom i zdravim razumom
- 2.2.3. Ovakva konceptija mora da bude centralni princip naše borbe za ravnopravnost

3. PODSETNIK

- 3.1. Građevinski stručnjaci hteli bi da inženjersku geodeziju svedu na rang geodetskih podloga. Kod njih je termin »geodetske podloge« identičan sa terminom »inženjerska geodezija«.
- 3.2. Ovakvo shvatanje oni uporno iznose i uporno ga se drže zato da bi pokazali i dokazali da geodezija za građevinske poslove igra perifernu ulogu. Teži se svim silama sredstvima da se ovako stanovište što duže održi.
- 3.3. Osnovni princip tog stanovišta je da je geodezija za građevinske poslove uslužna, operativna, čak, rutinska delatnost, koja u sebi nema trunke kreacije. To je princip dominacije struke nad strukom. To je princip ropstva. Teži se da se privilegije, nepravedno, na silu stečene, što duže održe.
- 3.4. Ovakvi naši stavovi kada je u pitanju geodetski deo investiciono tehničke dokumentacije nailaze a priori na odbijanje skoro svih građevinskih stručnjaka, iako oni sami imaju daleko detaljniji i obimniji građevinski deo investiciono-tehničke dokumentacije.
- 3.5. Pojedini građevinski stručnjaci skloni su da učine »ustupak« u tom pitanju, ali to se uglavnom svodi na »mrvice sa bogate trpeze«. Svrha toga je »smirivanje duhova« i odlaganje rešavanja problema
- 3.6. Republička geodetska uprava SR Srbije ne pokazuje nikakvo interesovanje za rešavanje ovog problema.
- 3.7. Samostalni geodetski odsek Građevinskog fakulteta u Beogradu takode, određeni profesori i asistenti pokazuju volju za diskusijom, ali uglavnom akademskom bez konkretnih akcija.
- 3.8. Geodetski stručnjaci koji rade taj posao, obzirom da su u jako podređenom položaju, u svojim organizacijama teško mogu šta da učine osim da budu Don Kihot.
- 3.9. Za sada je mrak, a nadamo se da se posle mraka rađa sunce
Za sada je samo nada, a nada posljednja umire.

4. ZAKLJUČAK

- 4.1. Situacija je vrlo teška i ne može se ništa postići »mirnim putem« i čekanjem da »padne s neba«.
- 4.2. Bez Zakona o inženjerskoj geodeziji ovi problemi ne mogu biti rešeni.
- 4.3. Geodezija mora da zauzme svoje pravo mesto u investiciono-tehničkoj dokumentaciji, koje joj pripada po poslovima koje obavlja.
- 4.4. Po svaku cenu mora se izaći iz anonimnosti. Problem mora da se »internacionalizuje«, da radnim ljudima postane jasno što se hoće.
- 4.5. Obzirom da je ova stvar načisto ispuštena, borba koja predstoji je teška i zahteva upornost, doslednost i ispravnost u svakom pogledu.
- 4.6. Sitni ustupci (»mrvice«) ne smeju da nas skrenu sa našeg puta.
- 4.7. Sve što radimo da bismo bili u skladu sa uređenjem u kome živimo i u koga verujemo i za čije se postojanje borimo.

Jedino što hoćemo to je ravnopravnost, a to se u našem društvu, sada dobija rođenjem, odmah, kao vazduh. To je neophodnost bez koje nema pravog života. To je samoupravljanje.

4.8. Jasno je da se naši problemi moraju rešavati u kontekstu postojećeg stanja stvari. Međutim, ostalim strukturama, a pre svega, građevincima mora da bude jasno da mi ne možemo više ovako.

Geodeziju moraju raditi geodetski stručnjaci.

4.9. Geodetski stručnjaci koji rade ove poslove zakucali su na mnoga vrata do sada.

Ukoliko Republička geodetska uprava SR Srbije i samostalni Geodetski odsek Građevinskog fakulteta pokazuju »dosadašnju aktivnost«, mi ćemo morati, po prirodi stvari, da nađemo druge puteve rešavanja ovog problema. Kada spominjemo Upravu i Odsek mi smatramo da oni treba da nose »barjak« i vode taj posao oko kompletne legalizacije geodetske struke u našem društvu.

4.10. Sve ovo je da se stvari maknu s mesta, da se o tom pitanju počne sa stvarnim radom bez priča i gubljenja vremena.

Aleksandar Matović, dipl. geod. ing.

KARTOGRAFIJA U SLUŽBI TURIZMA

tema je nacionalne kartografske konferencije Bugarske održane 26. i 27. listopada 1978. godine u Sofiji

U središtu Sofije u Domu tehnike u ulici Rakovskoga br. 108 održana je 26. i 27. listopada 1978. godine Nacionalna naučno-tehnička kartografska konferencija Bugarske s temom »Kartografija u službi turizma« što su je zajednički organizirali: Naučno-tehnički savez geodeta i zemljeustrojitelja. Glavna uprava geodezije, kartografije i katastra, KIPP po kartografiji (Kompleksni kartografski institut), Naučno-istraživački institut geodezije i fotogrametrije, Državni komitet za turizam i Bugarski turistički savez.

Na konferenciji su sudjelovali brojni bugarski i inozemni kartografski stručnjaci i znanstvenici. Delegat Saveza GIG-a Jugoslavije bio je pukovnik geodetske službe dr FILIP RACETIN., dipl. ing. iz Hidrografskog instituta RM u Splitu

Tokom dvodnevno rada konferencije prezentirano je 12 stručnih referata po kojima se vodila veoma živa diskusija. Zbog njihove zanimljivosti dat ćemo im naslove i ukratko izložiti sadržaj.

1) Stanje i perspektiva turističkog kartografiranja u NR Bugarskoj (J. Stojanov, N. Nikolov, Iv. Petrov)

Bugarska spada među razvijenije turističke zemlje Evrope što je posljedica povoljnih prirodnih uvjeta. U Bugarskoj se čine veliki naponi za zadovoljenje raznovrsnih turističkih potreba. Među njima važno mjesto zauzima djelatnost na izdavanju i korištenju turističkih karata.

Glavna uprava geodezije, kartografije i katastra Bugarske razvila je široku kartografsku djelatnost za turističke potrebe. Publicirano je do sada više od 170 turističkih karata i atlasa različite namjene, mjerila i formata. Ipak publicirane karte i atlasi ne mogu zadovoljiti rastuće potrebe turista.

Analiza djelatnosti u turističkoj kartografiji ukazuje na neprestano proširenje tematike, sadržajno i likovno obogaćivanje turističkih karata, te podizanje njihova umjetničkog nivoa. S obzirom na tematiku i namjenu turističke su karte svrstali u ove grupe:

- karte za pješački turizam
- karte za automobilski turizam
- karte za biciklistički i vodeni turizam
- karte za pećinski turizam
- karte za lov i ribolov

Razvitak alpinizma nalaže izdavanje preglednih i operativnih karata za taj sport. Panoramske karte su relativno nova vrsta turističkih karata sa visokom izražajnom i umjetničkom vrijednošću. Kod sastavljanja ovih dviju vrsta turističkih karata treba koristiti fotogrametrijske metode.

Izvedena analiza stanja i razvitka turističkih karata pokazuje određena dostignuća, a isto tako ukazuje na osnovne probleme na koje treba usmjeriti buduću djelatnost:

- proširiti tematiku turističkih karata,
- unificirati format turističkih prospekata, kartografske konvencionalne znakove i izražajna kartografska sredstva, i
- povećati informativne mogućnosti karata namijenjenih operativnom turizmu.

2) Idejno-propagandno usmjerenje turističkih karata (St. Djuļgerov)

Turističko kartografiranje kao grana kartografije i sinteza izdavanja, korištenja i izučavanja turističkih karata i atlasa treba biti objedinjeno u jedinstvenu trojnu metodiku koja obuhvaća: kartografsku metodu spoznaje kao analogiju prostornoj stvarnosti, spoznaje metode prirodnih i društvenih nauka koje su srodne kartografskoj metodi spoznaje i filozofsku metodu u čijoj osnovi leži dijalektičko-materijalistička metodologija. Ideje same po sebi nisu materijalne niti mogu izmijeniti stvarnost, ali kada ovladaju masama one se pretvaraju u materijalnu silu preko praktičnog djelovanja ljudi, one postaju djelotvorne i mijenjaju stvarnost. Ideološki proces kao duhovna pojava teoretski je odraz realnih društvenih odnosa kroz prizmu klasnog interesa.

3) Karte i atlasi za automobilski turizam u NR Bugarskoj (B. Koen)

Karte i atlasi za automobilski turizam imaju najveći broj korisnika i izdaju se u velikim tiražama. To određuje njihovo veliko značenje u bugarskoj kartografiji.

Po svojim se svojstvima automobilske karte i atlasi mogu svrstati sadržajno u »tematske« a namjenski u »specijalne«. Po toj se osnovi prognozira pronalazak i razvoj još specijaliziranih automobilskih karata i atlasa. Razlika je izrazita između karata za auto-turizam i karata namijenjenih profesionalnim vozačima.

Analizirani su korišteni teritorijalni zahvati, mjerila i kompozicija karata sa orijentacijom na osnovne karakteristike pri njihovom izboru.

4) Regionalni atlas s turističkim usmjerenjem (Iv. Vasilev)

Razvitak turizma nameće izdavanje različitih vrsta karata i atlasa.

Kada se jedan region turistički uredi ili postane objekt unutrašnjeg i međunarodnog turizma, potrebno je izdati atlas takova sadržaja koji će dati punu turističku informaciju tog regiona s ciljem da turiste potpuno zadovolji.

Jedan bi takav atlas trebao imati slijedeći sadržaj:

- turističke karte sadržajno više opterećene od topografskih karata — prvenstveno turističkim sadržajem (elementima),
- planove za sva naseljena mjesta u regionu uz prikaz situacije svih elemenata u naseljenom mjestu koji su u vezi s turizmom,
- profili važnijih turističkih maršruta,

- abecedni popis svih turističkih objekata,
- tekstualni dio,
- snimci i umjetnički crteži,
- reklame u vezi s turizmom, i
- specijalne karte divljači i riba, gljiva i biljaka u regionu, zatim klimatske karte s prikazom vremenske situacije po mjesecima u regionu i druge karte.

5) Principi stvaranja turističkih karata kao priloga drugim turističkim materijalima (N. Bambaldokov)

Razvitak turizma iziskuje izdavanje velikog broja tiskanog materijala za reklamiranje i propagiranje turističkih objekata za turističko informiranje preglednog, priručnog i očevidnog karaktera.

U tim mnogim izdanjima se prilažu turističke karte koje sintetiziraju i održavaju turističku informaciju koja ne može biti obuhvaćena literaturnim opisom ili umjetničkom ilustracijom. Tako turistička izdanja postaju potpuna sredstva proučavanja i upoznavanja turističkih objekata.

Naša dosadašnja praksa pokazala je veliki broj manjkavosti kod mnogih priloženih turističkih karata. To se najviše odnosi na sistem presavijanja i ulaganja u tiskane materijale, na sastavljački rad i na nedovoljnu kartografsku pripremu i pokuse.

6) Metode i grafička sredstva za predstavljanje oblika reljefa na turističkim kartama (Hr. Katranušкова)

Ogromno je značenje reljefa za različite vrste turizma. Analizom metodike i grafičkih izračajnih sredstava primijenjenih za prikazivanje reljefa na turističkim kartama sačinjeni su izvodi i preporuke.

Hipsometrijska metoda je pogodna za predstavljanje reljefa na općim turističkim kartama, kartama planina ili njihovih dijelova što se prikazuju na nekim maršrutnim kartama na kojima su objekt posjećivanja interesantni zemljišni oblici, a i za orijentaciju.

Na kartama planina neophodno je obogatiti sadržaj detaljnim karakteristikama nekog zemljišnog oblika i tada se šire koristi metoda znakova.

S uspjehom se na kartama planina može primijeniti metoda strukturnih linija za prikazivanje vododijelnica.

7) Metode predstavljanja zemljišnih oblika na panoramsko-perspektivnim turističkim kartama (A. Kamenarov, N. Bambaldokov)

Pomoću panoramsko-perspektivnih turističkih karata mnogi korisnici karata, uključivši i one što ne poznaju kartografske metode predstavljanja, stječu zornu predodžbu o karakteru terena i objekata koji predstavljaju interes sa turističke točke gledišta.

Najpogodniji izvornici za izradu panoramsko-perspektivnih prikaza su fotosnimke regiona sa odgovarajućih visinskih točaka i pod pogodnim kutom snimanja u odnosu na horizont.

Slojnice sa topografskih karata isto se mogu koristiti kao pogodan izvornik za panoramsko-perspektivna prikazivanja zemljišnih oblika koji su osnovni elementi sadržaja panoramsko-perspektivnih turističkih karata. To je jedno zanimljivo pitanje koje se do sada nije primjenjivalo u bugarskoj kartografskoj praksi.

8) Specifičnosti redakture planova-vodiča naseljenih mjesta (Iv. Petrov)

Kod izrade planova-vodiča naseljenih mjesta ima prilično mnogo problema, čije pravilno rješavanje pridonosi razvitku turizma u Bugarskoj.

Prvi neophodni uvjet za uspješno rješavanje tih problema jest strogo klasificiranje u čijoj osnovi treba da stoje: predgovor, sadržaj, obuhvat, mjerilo, metod prikazivanja specijalnog sadržaja i slično.

Naročito je važno pitanje sadržaja planova-vodiča koje je u neposrednoj vezi s njihovom namjenom i mjerilom. Za pravilno rješavanje sadržaja treba poznavati metode predstavljanja specijalnog sadržaja koje se u biti razlikuju od metoda što se koriste u izradi drugih vrsta karata.

Druga bitna specifičnost je u tome što se većinom planovi-vodiči izdaju na stranim jezicima, pa se bugarski nazivi imaju pravilno pisati latinicom kojom se koriste strani turisti. Sovjetski se turisti odlično mogu koristiti bugarskim izdanjima.

U bugarskoj praksi se nametnula fonetska transkripcija, a pri tome se koristi tzv. »međunarodna transkripcija« po kojoj su transkribirane putne pregledne tabele i većina imena željezničkih stanica.

9) Uloga boja u oformljavanju turističkih karata (L. Milačkov, N. Bambaldokov)

Boje imaju veliku ulogu u kartografiji. One su obično nosioci kvalitativnih informacija, unose jasnoću i povećavaju čitljivost karata, omogućuju brzo dobljanje predstavljenih pojava ili podataka o njima, imaju uloge estetskog, kompozicijskog i psihofiziološkog faktora.

Kod kolornog oformljenja karte za određenu granu turizma treba se pridržavati slijedećih principa: 1) sadržaj karte prikazati u dva plana (prvi i drugi) i) držati se logičke kombinatorike za optimalnu harmoniju i dinamike kolornog rješavanja. Opći geografski elementi prvog plana specijalnih turističkih karata (što predstavljaju gro specijalnog sadržaja) koloriraju se aktivnim kromatičnim bojama. Elementi drugog plana (u svezi sa specijalnim sadržajem ili korišteni za orijentaciju) koloriraju se akromatičnim bojama.

10) Korištenje kartografskih metoda kod razrade teritorijalno-uređenih mikro-modela za rekreaciju i turizam u NR Bugarskoj (Iv. Br'ambarov)

Jedan od najaktuelnijih zadataka na suvremenoj etapi razvoja rekreacije, banjaskog liječenja i privrednog turizma u Bugarskoj je dalje izučavanje i efektivno iskorištavanje izletničko-turističkih uslova. Potreba prognoziranja tog razvitka iziskuje dobivanje dovoljnog broja informacija o teritoriju i procesu njegova uređenja za masovne posjete. Kod razrade teritorijalno-uređenih mikro-modela, zajedno sa suvremenim metodama kao što su matematička analiza i sistemski prilaz; koriste se i klasične metode ispitivanja uključujući i kartografske metode, što najzornije i najtočnije prikazuju rezultate svih prirodno-geografskih, socijalno-ekonomskih i arhitektonsko-gradevinskih izučavanja.

11) Turističke karte u praktičnoj upotrebi (G. Danov)

Općenito je poznato veliko značenje turističkih karata za snalaženje i orijentaciju turista u planinama u svrhe estetskog doživljavanja, naučno-istraživačke, zdravstvene, sportske i druge ciljeve, za odmor i rekreaciju, privredne i druge svrhe.

Posljednjih je godina u Bugarskoj izdan niz preglednih karata bugarskih planina koje traže, kupuju i široko koriste inozemni i domaći turisti. Izdana je i opća turistička karta Bugarske. Na inicijativu i zahtjev Turističkog saveza Bugarske izdao je Kartografski institut (Institut po kartografiji) maršrutni vodič s kartama za propagiranje i reklamiranje određenih turističkih objekata. Najvažniji zahtjevi, što ih postavlja turističkim kartama pješački turizam, mogu se formulirati ovako:

— prilikom izdavanja karata obratiti veću pažnju osuvremenjivanju njihova sadržaja,

— polaziti od jedne iste osnove pri izdavanju karata pojedinih dijelova planina.

— konvencionalne kartografske znakove ujednačiti,

—izraditi panoramske karte interesantnijih turističkih objekata i reljefne karte važnijih prirodnih i povjesnih mjesta, partizanskih objekata i skrivališta, rezervata i dr.,

— izraditi kartosheme ili karte regiona turističkih kuća označivši maršrute između ucrtanih objekata i udaljenosti između njih izražene u satima, i

— izraditi shematske karte cijelih dijelova planina.

Dobro izrađena i oformljena turistička karta je vodič po planini, najbolji propagator istaknutih dijelova i ljepote krajolika.

12) **Suvremena tehnologija sastavljena i izdavanja turističkih karata (V. Rajnov)**

Razmatrane su tri vrste tehnologije sastavljanja i izdavanja turističkih karata, ito:

- klasična,
- tehnologija s upotrebom prozirnih materijala, i
- suvremena tehnologija ili korištenje materije »transpagra«.

Klasičnom se tehnologijom sastavljački i izdavački originali turističkih karata izrađuju na plavim kopijama na crtačem papiru i procesu fotoreprodukcije se dolazi do tiskarskih formi.

Prozirni se materijali mnogo koriste u procesu izrade originala turističkih karata. Prvenstveno se koriste za izradu sastavljačkog originala karte. U nekim slučajevima se na njima izrađuje sastavljačko-izdavački original karte odgovarajućim tuševima, ali kvaliteta još nije na visokom nivou. Prozirne se materije široko upotrebljavaju u formiranju linijskih izdavačkih originala.

Razmotrena su i svojstva različitih materijala s obzirom na mogućnost primjene u projektiranju i oformljenju turističkih karata.

Na trećem je mjestu temeljito razmotrena suvremena i racionalna tehnologija izdavanja turističkih karata koja koristi poliestersku plastičnu foliju »transparga«.

Ukazano je na kvalitetu i prednosti »transpagre« na kojoj se može veoma dobro crtati tuševima, crnim i u boji.

Upotrebom »transpagre« u sastavljanju i oformljenju originala turističkih karata skraćuje se proces izrade, jer otpadaju slijedeće radnje: priprema osnovnog materijala, njegovo fotografiranje, izrada plavih kopija, fotografiranje sastavljačkog originala, izrada plavih kopija (otisaka), izrada makete za odvajanje boja, fotografiranje sastavljačkog originala, izrada plavih kopija (otisaka), izrada makete za odvajanje boja, fotografiranje izdavačkog originala, izrada negativa, retuširanje i kopiranje pozitiva.

U vrijeme održavanja konferencije bila je u predvorju Doma tehnike organizirana bogata izložba turističkih karata i atlasa koja je pobudila veliko interesiranje posjetilaca. Uz bugarske eksponate isticali su se svojom brojnošću, raznovrсноšću i kvalitetom izlošci iz Njemačke Demokratske Republike koju je predstavljao šef Kartografskog odjela tvrtke VEB TOURIST VERLAG iz Leipziga inženjer Hans-Joachim Bahrman.

Prvoga dana konferencije uvečer je bila priređena za sve strane delegate i za izabrane domaće predstavnike svečana večera u restoranu Doma tehnike.

Drugoga dana poslije podne domaćini su organizirali za sve strane delegate kolektivni obilazak Sofije s vodičem, autobusom. Obišli smo autobusom novi dio Sofije tzv. Kompleks Lenjina i Omladinski kompleks, a zatim znamenitosti u starom dijelu grada među kojima i katedralu Aleksandar Nevski s pozlaćenim kupolama i muzej bugarske umjetnosti u njenom podrumu, staru crkvu Sv. Sofije po kojoj grad nosi ime i još stariju crkvu Sv. Georg iz trećeg stoljeća, Univerzitet »Kliment Ohridski«, impozantne spomenike ruskim vojnicima koji su Bugarsku oslobodili u prošlom stoljeću od Turaka, Crvenoj Armiji, Lenjinu i druge.

Na kraju ću spomenuti da sam drugoga dana konferencije i ja sudjelovao u diskusiji. U svom sam izlaganju na hrvatskom jeziku bez prevodioca izložio velike rezultate ostvarene u turističkoj kartografiji u Jugoslaviji i izložio im našu tehnologiju izrade karata. Moje je izlaganje na kraju popraćeno aplauzom, a neki su bugarski diskutanti poslije istakli da im je moje izlaganje bilo zanimljivo.

Dr Filip Racetin

SVEČANO PROSLAVLJEN DAN GEODETA DALMACIJE

Društvo geodeta Dalmacije proglasilo je 10. ožujak za svoj dan. Slavit će ga svake godine. Ove je godine proslavljen u Splitu kao središtu Dalmacije, a narednih će ga godina slaviti redom u drugim mjestima.

Desetog ožujka ove godine okupili su se u Splitu skoro svi geodetski stručnjaci Dalmacije, većinom bračni parovi, ukupno više od 500 osoba. Došlo je dvadesetak uzvanika izvan Dalmacije.

U 11 sati prije podne organiziran je kolektivni posjet objektima Mediteranskih igara u Splitu, u cijeloj izgradnji sudjeluju i geodetski stručnjaci. Posjetioci su s posebnim zanimanjem razgledali na Poljubu novi nogometni stadion i plivačke bazene MIS-a u izgradnji i slušali stručna objašnjenja s obiljem podataka o njima. Posjetioci su vidjeli da su radovi na izgradnji kompleksa plivališta pri kraju; bazenska je hala konstrukcijski dovršena; svi bazeni su obloženi keramičkim pločicama. Uskoro će se ponovo izvršiti punjenje bazena vodom. U svlačionicama, garderobama i ambulanti u toku su zanatski radovi. Toranj za skokove u vodu »raste«; već su dvije ploče (na 3 i 5 m) gotove. Za dvadesetak dana će dobiti konačan izgled. Nogometni stadion se natkriva. I 50-metarski plivački bazen ubrzo će biti natkriven. Uvečer je u hotelu »Lav« priređena ztjednička večera uz bogat i raznovrsan zabavno-muzički program. Igralo se do 3 sata ujutro. Svirao je ansambl »Novi Batali« pod vodstvom dra Lučeva. Konferansu je vodio Splitsčanin Zdravko Bešlić, koji je organizirao i takmičenje najboljih plesnih parova večeri.

Bila je priređena bogata lutrija s raznovrsnim i vrijednim zgodicima (primjerice: 5 dalmatinskih pršuta iz Posedarja, 10 velikih livanjskih sireva, 5 kompleta skupog crtačeg pribora, Santinijev plan Splita iz 1666. godine, trodnevni boravak za dvije osobe u hotelu »Lav«, kompleti pomorskih karata, peljari, stručne knjige i mnogi drugi zgodici).

Sala je bila ukrašena veoma zanimljivim slikama-karikaturama iz života i rada geodetskih stručnjaka, koje je za ovu priliku nacrtao splitski karikaturist Branko Efendić a na ulazu je bio veliki geodetski amblem, što ga je izradio Frane Bulić. Opća je ocjena da je proslava uspjela, i da je bila na dostojnom nivou. Dr Lučev, vođa ansambla ocijenio je našu proslavu riječima: »Malo je takvih organizacija koje znaju ovako nešto i ovako dobro organizirati. Zadivljuje bliskost, drugarstvo i jednodušnost geodeta«. Drug Zdravko Bešlić, je nakon proslave izjavio: »Bilo je fenomenalno; vodio sam mnoge zabave, ali ovako nešto nisam vidio. Nema geodeta do geodeta«.

I na kraju navest ću citat iz pisma koje mi je uputio prof. Mato Janković: »... Proslava dana geodeta Dalmacije uspjela je, ljudi su se sastali, isplesali se i proveli jednu veoma ugodnu večer. Za mene je ta priredba imala još i to zadovoljstvo što sam se ponovo susreo s mojim bivšim studentima koji su sada već dobri stručnjaci...«.

U društvu geodeta Dalmacije se smatra da je ovako okupljanje geodetskih stručnjaka pogodna forma upoznavanja, zbližavanja i poticanja na nove akcije Društva u današnjim prilikama.

Možda je potreba za ovakvim okupljanjem geodetskih stručnjaka u Dalmaciji više izražena nego u drugim regijama zbog toga što sezona geodetskih terenskih radova ovdje traje praktično cijelu godinu. Samim tim, manja je mogućnost za okupljanje u drugim prilikama i na drugi način.

PREDSJEDNIK DRUŠTVA

GEODETA DALMACIJE

dr Filip Racetin

SAVJETOVANJE O NAUČNO-ISTRAŽIVAČKOM RADU

Na osnovu Rezolucije Petog kongresa geodetskih inženjera i geometara Jugoslavije o geodetskoj djelatnosti, Predsedništvo S. G. I. G. J. i Redakcijski odbor za Savjetovanje o naučno-istraživačkom radu i obrazovanju kadrova u geodetskoj struci sa posebnim osvrtom na djelatnost u opštinskim geodetskim upravama, utvrđuju sledeći

Cilj savetovanja:

Cilj Savjetovanja je da formuliše teme naučno-istraživačkog rada u raznim područjima geodetske djelatnosti, kako bi se na naučnim osnovama riješila pitanja:

- definisanja zadataka struke,
- kadrova u struci,
- organizacije i opremljenosti posebno opštinskih geodetskih uprava.

S obzirom na širinu, sveobuhvatnost i razne aspekte problematike naučno-istraživačkog rada i obrazovanja kadrova, predlažu se slijedeće

Teme savjetovanja:

1 — Zadaci naučno-istraživačkog rada u geodetskoj struci iz područja:

- osnovnih geodetskih radova,
- premjera,
- geodezije u inženjerstvu,
- kartografske djelatnosti,
- zadataka, organizacije, tehničke i kadrovske opremljenosti opštinskih geodetskih uprava,
- uspostavljanja informacionog sistema.

2 — Pristup organizaciji naučno-istraživačkog rada u geodetskoj struci u republikama i pokrajinama.

3 — Usmjereno obrazovanje u geodetskoj struci radi školovanja kadrova za:

- osnovnu djelatnost,
- naučno-istraživački rad.

Napisane referate u tri primjerka dostaviti Savezu GIG-a Jugoslavije najkasnije do 15. septembra 1979. godine.